

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 27053/2023
08.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић, Зорице Булајић, Весне Станковић и Радославе Мађаров, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Милан Кубат, адвокат из ..., против тужене „Eurobank Direktna“ а.д. Београд, чији је пуномоћник Наташа Лалатовић Ђорђевић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 5296/23 од 26.06.2023. године, у седници одржаној 08.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Крагујевцу Гж 5296/23 од 26.06.2023. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Крагујевцу Гж 5296/23 од 26.06.2023. године и пресуда Основног суда у Крагујевцу П 16795/21 од 16.12.2022. године, тако што се одбија као неоснован тужбени захтев тужиоца, којим је тражио да се утврди да је ништава одредба члана 5. став 5.1 тачка 1. под а) Уговора о кредиту од 06.10.2017. године, која гласи: „Корисник кредита овим уговором, преузима обавезу да банци плати следеће накнаде: фиксну месечну накнаду за праћење кредита: а) 0,15% од износа одобреног кредита за износе кредита до 599.999,00 РСД“, као и да тужиоцу исплати на име стицања без основа износ од 21.000,00 динара са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног износа до исплате, и да му накнади трошкове парничног поступка.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилац да туженој накнади трошкове целог поступка у износу од 59.800,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема отправке ове пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Крагујевцу П 16795/21 од 16.12.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и утврђено да је одредба члана 5. став 5.1 тачка 1. под а) Уговора о кредиту од 06.10.2017. године, која гласи: „Корисник кредита овим уговором, преузима обавезу да банци плати следеће накнаде: фиксну месечну накнаду за праћење кредита: а) 0,15% од износа одобреног кредита за износе кредита до 599.999,00 РСД“, апсолутно ништава и не производи правно дејство. Ставом другим

изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име стицања без основа због незаконито наплаћене накнаде за праћење кредита исплати износе као у овом ставу изреке, са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног износа до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 51.980,00 динара са законском затезном каматом од доспелости до исплате.

Пресудом Вишег суда у Крагујевцу Гж 5296/23 од 26.06.2023. године, одбијена је као неоснована жалба тужене и првостепена пресуда потврђена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11... 18/20), Врховни суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. тог Закона одлучено као у ставу првом изреке.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП и утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је закључио уговор о кредиту са туженом банком дана 06.10.2017. године којим је одобрен кредит у износу од 400.000,00 динара са роком враћања од 68 месеци. Чланом 5. став 5.1 тачка 1. под а) корисник кредита се обавезао да банци плати фиксну месечну накнаду за праћење кредита, 0,15% од износа одобреног кредита. Тужена је од тужиоца на име накнаде за праћење кредита месечно наплаћивала износ од 600,00 динара у периоду од 05.11.2017. године до 05.09.2020. године. Тужилац је оспорио веродостојност и аутентичност понуда од 02.10.2017. године и од 06.10.2017. године достављених у фотокопији. Из тог разлога првостепени суд није прихватио понуде као доказе у овој парници.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев налазећи да је предметна уговорна одредба ништава јер тужена није доставила оригинал понуда већ фотокопије чију је веродостојност и аутентичност тужилац у поступку оспорио, па тужена није доказала да је у предуговорној фази тужиоца на јасан и недвосмислен начин упознала са врстом и висином трошкова који падају на његов терет. Зато је тужена обавезана да тужиоцу врати наплаћени износ на основу чланова 104, 210. и 214. ЗОО.

По оцени Врховног суда становиште нижестепених судова је засновано на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се

по члану 109. пази по службеној дужности. По члану 1065. ЗОО, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово прво банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беј 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 06.10.2017. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита и таква одредба уговора је правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању предметни уговор о кредиту закључен је 06.10.2017. године на основу понуда (основни подаци о кредиту) од 02.10.2017. године и 06.10.2017. године које су у тачки 3.3. садржале врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (исказани у апсолутном новчаном износу). Поред осталог, у обе понуде јасно је приказана накнада банке – фиксна месечна накнада за праћење кредита у износу од 600,00 РСД, која се наплаћује

заједно са ратом кредита. Уговор о кредиту је уговор по приступу чије основне елементе сачињава банка као давалац финансијске услуге, па нема сумње да банка у овом уговорном односу има доминантан положај, али уколико је кориснику кредита пре закључења уговора било познато који трошкови кредита и накнаде падају на његов терет (врста и висина/ фиксни или променљиви), тиме је кориснику дата могућност да услове кредита упореди са понудама других банака и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији. Банка сходно одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означеном одлуком НБС није била у обавези да исказује структуру ове накнаде нити од чега се састоји, односно да ли је реч о стварним трошковима који су реални и оправдани. Сагласно томе, тужилац је на изложен начин од стране тужене банке, као понудиоца у потпуности информисан о условима кредита у предуговорној фази и дата му је могућност да понуде размотри и о њима одлучи, што је и била законска обавеза банке. Прихватањем учињених понуда уговор се сматра закљученим (члан 31. и 32. ЗОО), па како опис главних карактеристика производа из понуда одговара битним елементима предметног уговора, то је тужилац у предуговорној фази информисан о обавези плаћања предметних трошкова уз исказану ефективну каматну стопу у тачки 3.2. понуде која је показивала укупну цену кредита, чиме му је омогућено да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и утврди да ли услови уговора одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији. Чињеница да су у поступку приложене понуде у фотокопији, те да је тужилац оспорио веродостојност и аутентичност фотокопија понуда и њихово уручење не води другачијем закључку. Питање да ли неовверена фотокопија исправе представља недозвољен доказ јесте фактичко питање у сваком конкретном случају и зависи од тога да ли постоји или не постоји објективна и образложена сумња у њену аутентичност и веродостојност, а самим тим и да ли је таква исправа подобна да служи као доказ какве чињенице која има значај за правне односе. Зато у ситуацији када је по члану 7. став 4. Закона о заштити корисника финансијских услуга, давалац финансијске услуге дужан да у досијеу корисника чува уговор и уговорну документацију који се односе на тог корисника (понуда, нацрт уговора, преглед обавезних елемената, план отплате/исплате, анекс уговора с новим планом отплате, обавештења, опомене и др.), а по члану 17. став 4. тог закона понуда се исписује на прописаном обрасцу, на папиру или друго трајном носачу података, не може се прихватити становиште нижестепених судова да тужена није доказала да је у предуговорној фази доставила понуду за закључење уговора у ситуацији јер није доставила понуде у оригиналу, већ у фотокопији. Зато предметна уговорна одредба није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга, па тужилац неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1, 210. и 214. Закона о облигационим односима.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП, припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име тражених трошкова за заступање од стране адвоката на једном одржаном рочишту у износу од 10.500,00 динара, за састав жалбе 18.000,00 динара према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи и за састав ревизије 18.000,00 динара према важећој Адвокатској тарифи („Службени гласник РС“ број 43/03 од 26.05.2023. године). Туженој су признати трошкови на име судске таксе за жалбу и другостепену одлуку у износу од по 1.900,00 динара, за ревизију 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара, све према важећој Таксеној тарифи. Тужена нема право на накнаду

трошкова на име ПДВ-а за пружену адвокатску услугу јер као доказ није приложен рачун о извршеној адвокатској услузи у смислу члана 42. Закона о порезу на додату вредност, па исти не представљају стварни трошак странке у смислу чланова 153. и 154. ЗПП.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић,с.р.**

За тачност отправка
управитељ писарнице
Марина Антонић